

451241

ORSZÁG VILÁG

GELLER ÖDÖN
társadalmi, művészeti és irodalmi
országos riportlapja

BCU Cluj National University Library Cluj

1939. II. 15. — XXVIII. évf. 4. sz.

(Bejegyezve: Trib. Arad, Secția III-a
Con. Dos. Nr. Pres. 8./1938/2.)

SCHUTZ
POSZTÓ
MAGYARHÁZA

AZ ORSZÁG-VILÁG

a legkitünőbb és legtökéletesebb tudósítói szolgálattal rendelkezik. A bel- és külföldi eseményeket, eredeti cikkek keretében, a legmegbízhatóbban tárja az olvasó elé.

Az ORSZÁG-VILÁG

kéthetenként összefoglaló képet ad olyan aktualitásokról — könnyen és tárgyilagosan — amelyekkel a napilapok nem foglalkoznak.

Az ORSZÁG-VILÁG

az igazi demokráciáért küzd és minden sorában a reakció ellen harcol, a népek békéjéért, megértéséért és belső nyugalomért.

Az ORSZÁG-VILÁG

a legjobb újságírógárdát csoportosítja maga köré. Munkatársai között Ardeal jelesei foglalnak helyet, akik nyugati szellemet jelentenek a sajtó életében.

Az ORSZÁG-VILÁG

művészeti rovatai a modern ember széles látóköréhez simulnak és minden tekintetben felvilágosodottságot jelentenek.

Az ORSZÁG-VILÁG

társadalmi akcióiban és közleményeiben felkarolja a kisemberek ügyét, istápolja az elhagyatottakat, a nyilvánosság elé viszi a becsületes, dolgozó emberekkel történt igazságatlanságokat és gondoskodik azok orvoslásáról.

Az ORSZÁG-VILÁG

közgazdasági cikkeiben a kereskedő és iparosvilág érdekeit képviseli és tántoríthatatlanul küzd sérelmeik és a korrupció ellen.

Az ORSZÁG-VILÁG

kéthetenként, kiváló írók tollából, humoreszkeket és hangulatos, rövid irodalmi közleményeket tartalmaz, melyek méltán illeszkednek a nivós, másirányú közlemények keretébe.

Lapunk példányszámonként nem kapható. Előfizethető: Arad, Bulv. Regele Ferdinand 19.

Románia a World Almanach tükrében

A híres amerikai World Almanach békeidőkben áttanulmányoztatta az ismertebb ujságok egyévi számait és átlagszámítást csináltatott, hogy mely nemzet ujságjai megnyit foglalkoznak politikával. Kiderült, hogy az Amerikai Egyesült Államok ujságjai hasábjainak mindössze egyötöd-százalékát szentelik politikára, Svédország, Hollandia hasábjai fél százalékát, Norvégia és Svájc két százalékát, Anglia öt százalékát, Belgium hat százalékát, Németország tizenötszázalékát, Görögország huszonegy százalékát, Magyarország 28 százalékát, Spanyolország és Törökország harmincszázalékát, Jugoszlávia negyvenkét százalékát,

Románia negyvennégy százalékát.

Valamennyi európai állam közül tehát mi foglalkoztunk a multban a legtöbbet politikával.

A World Almanach a politika csoportjába belpolitikát, parlamenti tudásításokat, pártügyeket, politikusok személyeskedését, vitáit sorozta s nem vette ide a gazdasági, szociális és munkáskérdéseket, ha csak abból párttorzalkodás nem fejlődött.

Megállapította azt is, hogy

amelyik nemzet sajtója legtöbb teret enged a politikának, mindig az foglalkozik legkevesebbet gazdasági, munkás, szociális, gyakorlati kérdésekkel és megfordítva. Ezek szerint százszázalékosan igazolva látjuk Uralkodónk bölcs elgondolását, mely szerint az országnak nem politikára, hanem munkára van szüksége.

A World Almanach levonhatta volna azt a következtetést is, hogy azok a legnyugodtabb, legfejledebb, legboldogabb államok, ahol legkisebb az érdeklődés a belpolitika iránt, sőt azt is, hogy egyes nemzetek — mint az örökké forrongó dél-amerikai államok, Mexikó, — éppen azért elmaradtak, mert gyakorlati kérdések helyett

erőik javát pártvillongásokban, marakodásokban fecsérik el,

más tehetséges nemzetek haladását viszont az akadályozza, hogy helyzetük rákényszeríti őket nemzeti létük védelmében a tulontuli politizálásra.

Nálunk a politika évek hosszú során keresztül jócskán a tulásba csapott, szenvedélyünkké, sőt szórakozásunkká vált.

Egy időben nagyban járta a megállapítás politikusok körében:

— Ha két angol összejön: vagy hallgat, vagy sportról beszél. Ha két amerikai összejön: vagy berug, vagy üzletet köt. Ha két francia összejön: vagy a francia konyhát dicséri, vagy szerelmi kalandjait mondja el egymásnak. Ha két német összejön: vagy azt fejtegeti, hogy a német a világ

legkülönb népe, vagy egyesületet alapít. Ha két mexikói összekerül: vagy forradalmat csinál, vagy egymást bicskázza meg. Ha két román összekerül, egészen biztosan azon vesz össze, hogy melyik párt hazaaruló.

Hát bizony, mifélek, még nem is olyan régen, alig értették volna meg, hogy ezek az amerikai ujságok még parlamenti tudósítást sem adnak, hogy bár hasábjaikon naponként többször szerepelnek a gyárak, bankok, üzletek, felfedezők, jótékony apostolok, színészek, színésznők, boxbajnokok, sportemberek, mégis jó eset, ha tizenöt-husz képviselő, miniszter nevét leírják egyszer-egyszer. A közönség valóban csak a köztársasági elnök, a saját állama kormányzója, polgármestere s azok ellenjelöltjei nevét ismeri a politikusok közül. Ma is zavarba jönne Amerikában sok művelt ember, ha megkérdeznék, hogy ki ott a miniszterelnök? Azt sem tudnák, hogy Amerikában nincs is miniszterelnök, a külügyminiszter a miniszterek közt az első; a lakosság egyharmada azonban ennek nevét sem ismeri. Ujabbán azonban már ott is sokkal többet politizálnak, mint ahogyan ez az izgalmas világhelyzet mindenütt hihetetlenül felfokozta a politizálást.

Amint látjuk, legfőbb ideje volt, hogy Királyunk józan megfontoltsága, békeszerető igazságossága csökkentse a politizálásra ingerlő okokat és mérsékelje a politika szenvedélyességét.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Berlini levél.

Egyenesen Hitler birodalmi kancellár utasította az állami és községi hivatalokat, ugyszintén a nemzeti szocialista párt minden ágazatát, hogy a **legszigorubbán takarékoskodjanak**, ne hogy új adókat kelljen kivetni az állami kiadások fedezése céljából. A birodalmi vezér és kancellár erélyes szóval utasította a birodalmi és a körzetvezetőket, hogy a nem feltétlenül szükséges kiadásokat töröljék és figyelmeztessék az alájuk rendelt intézményeket, hogy **olyan kiadásokra, amelyek túlhaladják az ezer márkát, ki kell kérni a hivatalvezető engedélyét.** A takarékoskodás a hivatalokban a tinta-, papir- és irónfogyasztásra is kiterjedt, tatarozásokat és építkezéseket csak akkor szabad munkába venni, ha multhatatlanul sürgősök. Ilyen módon a költségvetés illető tételeit 30 százalékkal lehet csökkenteni. De a **hivatali személyzetet is apasztani** kell Hitler kancellár utasítása szerint, olyan alkalmazottakat, akik ezelőtt nem dolgoztak hivatalokban, különösen valamilyen kézművességhez vagy iparhoz értő munkásokat azonnal el kell bocsátani és oda kell hatni, hogy **vissz térjenek régi foglalkozásukhoz**, mert egyes ágazatokban **munkáshiány** van. Összesen 400—500 millió márka megtakarításáról van szó. Ez az az összeg, amelyet **gróf Schwerin-Krosigk** birodalmi pénzügyminiszter adóemelésekkel és új adók behozatalával akart előteremteni.

Itt az ötlet, —

a többi már csak hangulat, tőke és a városvezetőség jóindulatának kérdése

A közeledő tavasszal esedékes idény — mint a napilapok megírták — ugylátszik a nagy élénkség jegyében köszönt be Aradon. Ezt bizonyítja az a jelentős érdeklődés, amely a városi építészeti hivatalnál az építtetni szándékozók részéről nyilvánul meg és amelynek következményeképpen tekintélyes számú építkezési engedélyre vonatkozó kérvény érkezett máris be. Szakmai körök véleménye szerint

nagy fellendülés várható az építkezési iparban, ami köztudomás szerint nemcsak azt jelenti, hogy a közönség ismét jó befektetésnek találja az ingatlanberuházást, nem csupán az építkezési vállalatoknak jelent forgalmat, hanem az építkezéseknél foglalkoztatott iparágak megrendeléseit is figyelembe véve, arra enged következtetni, hogy

1939 tavasza nem hoz munkanélküliséget Aradnak, ahol minden dolgozni akaró munkáskéz foglalkoztatást nyer.

Ez az örvendetes éreklődés azonban sajnos nem jelenti azt, hogy Arad építkezése a város tervszerű fejlődésének vonalán halad.

Nem jelenti azt, hogy az építkezések ott és úgy történnek, ahol és ahogyan a városrendészet követelményei ezt megkívánák,

mint ahogyan évek hosszú sora óta Aradon nem érvényesül a városépítészet terén semmiféle tervszerűség. A legtöbb, amít ezen a téren tettek, a már kialakulóban lévő törekvések irányítása volt, de hogy a törekvések már megnyilvánulásukkor a városfejlesztést szolgálják, arról nem történt intézkedés. Ennek pedig legsajnálatosabb következménye, hogy a város középpontja, a belváros és a főutvonalak, ahol pedig távolról sem merült ki az építkezés és fejlődés lehetősége, megakadt kialakulásában, évek óta nem változott és ritkaságszámba megy, ha itt, ezeken a legfontosabb uccákon és tereken építkezés történik. Ugylátszik soha sem tűnik el az a minden illúziót lerontó lebontásra nagyrészt rég megérett kettős ház sor, amely a vasuttól a város szívébe vezető utvonalat az indóháztól egészen a Crişan és Grigorescu uccáig kétoldalt szegélyezi. Házátalakításoktól eltekintve, mindössze az inasotthon és a társadalombiztosító palotájának felépítése jelent változást ezen az utszakaszon, de

semmi remény sincs arra, hogy a két pompás palota felépítése animálóan hatna a többi ház- és telektulajdonosokra

és hozzásegítené Aradot, hogy ez a gyönyörű, más városokban már minden bizonnyal régen palotásorokkal diszitett hatalmas utvonallal kiépüljön.

Aradon évek óta jóformán csakis villaszerű magánházak épülnek és ezért nem fejlődik a város centruma. Nincs komolyabb építkezési hangulat. nincs nagyobb ingatlan építést vállaló tőkealakulás, amely az egyébként kitűnő üzletnek ígérkező modern közép- és kislakásépítésekkel megkezdene. Pedig csakis így, ilyen irányú törekvésekkel lehetne eltüntetni a város főutvonalán végighuzódó és valóban nem nagyvárosias apró, régimódi, néha egyenesen falusiasan ható házakat.

A szükség, ami nagyszerűen gyümölcsöző, a város részéről minden támogatást megérdemlő vállalat létesítésével érhető el. Pompásan bevált külföldi minta is áll rendelkezésre, amiről egy külföldön gyakran megforduló aradi kereskedő érdekes részleteket mondott el az **Ország-Világnak**.

Másutt, más országokban is megnyilvánulnak azok a hiányosságok, amelyek Arad városfejlesztése terén mutatkoznak és ennek megoldására

olyan hatóságilag támogatott vállalkozások alakulnak, amelyek üzleti alapon oldják meg a be nem épített, vagy a kijelölt utvonallra nem való alacsony, nem modern házak kisajátítását,

Az elv az, hogy a vállalat megvásárolja a tulajdonostól a telket és a rajta levő házat azzal, hogy többemeletes, nagy bérházat épít.

Mármost aszerint, hogy az átvett ház a tulajdonosnak üzlethelyiséggel vagy lakásbérleményekkel szolgáltatott jövedelmet,

az új háznak a földszintjét vagy első emeletét örök tulajdonjoggal az eredeti tulajdonosra írják telekkönyvileg, míg a ház többi része a vállalkozót illeti meg. A régi tulajdonos nevében szereplő ingatlanrész képezi a vételárat, illetve az eredeti birtokos ujjáépítve, modernizálva, értékben megnövekedve kapja meg ismét a maga házrészét.

Ennek jövedelme természetesen szintén emelkedik, hiszen egyrészt az épület teljesen modern jellege, a bérlemények teljes komfortja, másrészt a környék kiépülésével megváltozott adottságok keresettebbé teszik ezekben a házakban a lakásokat és üzleteket egyaránt.

Aradváros képe megváltozna, az elhanyagolt belváros ujjáéledne és igazán mindenki csak jóljárna a terv aradi meghonosításával.

A módszer mindenképpen helytálló, mert legtöbb esetben a tulajdonos anyagi eszközök hiánya miatt nem épített. Főutvonalakon nem lehet csak nagy tőkebefektetéssel épít-

kezni, az új épületek emelésénél már szabályozóan lép közbe az építkezési szabályrendelet alkalmazó városvezetőség. Az ingatlanulajdonos pedig nem akar megválni jóhelyen, a város szívében és főútvonalán fekvő házától, vagy telkétől, így azután megakasztja a fejlődésnek még azt a lehetőségét is, ami esetleg ilyen irányban megnyilvánulna.

Aradváros nagy tervekkel foglalkozó vezetősége hasznát venné ennek a megoldási lehetőségnek, ami nemcsak külsőségekben szolgálná Arad fejlődését, de egyébként is nagy hatással lenne a gazdasági életre.

Ebben a városban hiányoznak a modern középplakások és a tisztviselő osztály rendszerint a legkülönbözőbb engedmények árán kénytelen kiegyezni lakásviszonyait illetően. A belvárosban elképesztően drágák a kétszobás, fürdőszobás, komplett lakások, egyszobás garzonlakást, vagy éppen egyszobás komplett lakást pedig nem is lehet megfizetni a kistisztviselők jövedelméből. Ez már luxus. Mármost, ha valaki mégis ragaszkodik a kispolgári kényelem modern értelemben vett minimumához, akkor a város új, külsőbb részein kell lakást vennie, ahol azonban szintén borsós árakat kérnek az ugynevezett nagylakásoknál aránytalanul drágább közép- és kislakásokért.

Jó üzletpolitika mellett tehát egyetlen lakás, egyetlen bérlemény sem maradna üresen abban a palotasorban, amelynek már regen el kellett volna foglalnia a főútvonal legértékesebb telkeit betöltő földszintes, vagy legfeljebb egyemeletes ócska épületek helyét...

Az utolsó szó jogán :

lélegzetet az adósnak !

Kolozsvári jelentés arról számol be, hogy az ottani pénzügyi hatóságok különleges eréllyel szorgalmazzák az adóbehajtást, különös tekintettel arra, hogy két hónap múlva véget ér a pénzügyi év és a pénzügyminisztérium ezalatt az egész ország területén be akarja hajtani a hátralékokat. Mint mindenütt az országban, úgy Kolozsváron is, a minisztérium állandó és erélyes sürgetésének hatása alatt

a legnagyobb szigorat alkalmazza a hátralékosokkal szemben,

azonban kolozsvári viszonylatban olyan megnyilvánulás is történt, ami mellett nem lehet szó nélkül elmenni, mert

egészen különleges ujitást jelent a hátralékos adófizető polgárok megszorítása terén.

A pénzügyigazgatóság elhatározta egyrészt

a hátralékos szabadfoglalkozásuakról készült névsor kifüggesztését,

ami a kipellengérezésnek modernizált formája, ezen kívül

azonban külön megtorlást kíván alkalmazni, amennyiben az érdekelt ügyvédek névsorát közölni kívánja az ügyvédi kamarával, mégpedig azzal a kéréssel, hogy a kamara akadályozza meg az adóhátralékos ügyvédek működését.

mindaddig, amíg kötelezettségeiknek eleget nem tettek.

Ugyanezzel a kéréssel küldi meg a pénzügyigazgatóság ezt a névsort a törvényészék és az ítélőtábla főelnököknek.

Ujításnak számít az a terv is, hogy a nemfizető cégek ellen csődöt kér a törvényszéken a pénzügyigazgatóság...

Tisztában vagyunk azokkal a hatalmas szükségletekkel, amelyeket az államnak ki kell elégítenie és amelyeknek fedezetét az adóbevételek jelentik.

Tudjuk, hogy a közigazgatás, az ország egész vérkeringése attól függ: milyen módon teljesítik közteherviselési kötelezettségeiket a polgárok,

éppen ezért mindenkor amellettt voltunk, hogy nemcsak anyagi, de lelkiismereti kötelezettség is az adók rendes fizetése. Azonban úgy érezzük, nem csak a magunk véleményét tolmácsoljuk, amikor a drákói rendszabályokkal kapcsolatosan megszólaltatunk egy ismert ügyvédet, aki a következőkben foglalja össze a tárgyilagos kifogásokat:

— Elsősorban is legyünk azzal tisztában, hogy

ma már nem léteznek rosszhiszemű adóhátralékos polgárok,

mert a pénzügyi szolgálat annyira körültekintő, annyira alapos és az állam érdekei olyan nagymértékben érvényesülnek, hogy aki tud, de nem akar fizetni, azon

rövid uton behajtják azt, ami behajtható.

Jól tudjuk, hogy megszűnt az adóhátralékok és huza-vonák időszaka, ma már jóelőre bevételezik az adót és például meg sem várják, amíg a kedvezményes fizetésre meghatározott időpont lejár, hanem még azt jóval megelőzően vagy a

B É L Y E G Z Ó K E T

olcsón, jól és
azonnal készít

Stampa

bélyegzőgyár, Arad,
Str. Eminescu 12.

HIRLAP

a legelterjedtebb magyar
kisebbségpolitikai napilap

A R A D

Str. Meşianu 1. — Telefon 97.

Magyar elterjedtségénél fogva a legeredményesebb hirdetési organum.

pénzt, vagy a lefoglalt ingóságokat elvisszik az adófizetőtől. — Minden esetre, reméljük, hogy az ország más városaiban nem követik ezt a példát, ami különben egyáltalában nem egyezik a közigazgatás minden vonatkozásában megnyilvánuló engedékeny és békülékeny szellemével. Hiszszük, hogy **Cancicov** pénzügyminiszter, akinek tehetséges és nagyvonalú irányítása az ország pénzügyeinek egyensúlybáhozatalát eredményezte,

nem adja beleegyezését ennek a módszernek általánosításához,

mert hiszen ez nem egyéb tüzzel-vassal folyó behajtási hadjáratnál. Amerre pedig hadjáratok vonulnak, ott legalábbis egy ideig nem nő fü . . .

Mi is megírjuk,

hogy az aradi birói karban kettős változás általános megaláspontot keltett Aradon, bár **Orezeanu** Romulus törvényszéki főelnöknek táblai tanácsossá történt előléptetésének hírét sajnálkozás is fogadta, mert az ilymódon Temesvárra helyezett bíró távozását őszintén sajnálja a barátoknak és ismerősöknek népes tábora. **Orezeanu** Romulus táblai tanácsos általános tiszteletnek és nagybecsülésnek örvendett ebben a városban, ahol már mindenki aradinak tekintette. A kitünő igazságügyi tisztviselő, aki itt tette meg pályafutásának néhány igen jelentős utszakaszát, Aradon nősült és általában teljesen beleilleszkedett a város légkörébe és uritársadalmában jelentős szerepet vitt. Most, hogy Aradról távozik, nagyon sokan keresik fel jókívánságaikkal, de ugyanakkor őszintén fájlalja a város egész társadalma és mindazok akikkel **Orezeanu** Romulusnak kapcsolatai voltak, hogy új állása más városba szőlítja.

*

A távozó főelnök helyét az aradi birói kar egyik legrokonszenvesebb, emelkedett szellemű, izig-vérig kulturember tagja, **Ludosan** Nicolae tagozati elnök foglalja el. Aradon nagyon sokan ismerik ezt a szintén hosszú évek óta itt élő bírót, akit megtanultak tisztelni és becsülni azok, akiknek valaha is dolga volt a nagyképzetségű, széleslátókörű bíróval. Egészen kiváló embert ért az igazságügyminisztérium bizalma, amikor a megüresedett főelnöki tisztség betöltésére **Ludosan** Nicolaet szemelte ki, olyan férfit, aki hűre a törvényesség szellemének, ugyanakkor pedig tudja, hogy nem csak az a jó bíró kritériuma, hogy kiméretlen szigorral törje le a bünt, de az igazi jó bírónak tudnia kell alkalmazni az emberiesség, a bölcs belátás, a lélekbélátó emelkedettség szempontjait. Azok a szerencsekívánatok, ame-

lyekkel elsősorban jogászok, de ezenkívül a város széles társadalmi körei valósággal elhalmozták az aradi törvény-szék új főelnökét, őszinte megnyilvánulások voltak, mert a bírói talárt megillető tiszteleten kívül őszinte, meleg szeretet veszi körül Aradon Ludosan Nicolaet.

Levél a szerkesztőhöz

abból az alkalomból, hogy Temesváron megalakult a temestartomány területén működő fogtechnikus-munkaadók céhe. Ez a céhalakulás a szakma számára új tekintélyes érdekképviselőt teremt és remélhetőleg orvoslást hoz olyan fogtechnikus-sérelemekre, amelyeket

nem lehet egyéni érdek-ként kezelni, hanem a közösség ügyének kell tekinteni.

Azokról a képzett és tanult fogászkodókról van szó, akik annak idején, amikor a fogászmesterség ügyeit rendezték,

különböző okok miatt nem vehettek részt az előírt vizsgákon és így megszűnt számukra az a lehetőség, hogy a szakmát, amit kitanultak és amiben már többéves — sőt néha több évtizedes — gyakorlatuk is volt, folytathassák.

Általános óhaj a kontárok kiküszöbölése különösen olyan fontos vonatkozásban, mint az egészségügyi szolgálat, de ugyanakkor legilletékesebb helyről megnyilvánuló

követelmény a vidékjáró egészségügyi hadjárat tervszerű keresztülvitelével kapcsolatosan a minél jobb egészségügyi szolgálat megszervezése és fenntartása.

Azt hisszük, nem kell sokat gondolkodni annak eldöntéséhez, melyik célt szolgálja az az óhaj, hogy tegyék lehetővé a multban vizsgára nem jelentkezett fogászkodóknak, hogy most tegyenek eleget az előírászerű követelményeknek? Nem lehet itt szó a kontárság támogatásáról, mert hiszen szakképzett, nagy gyakorlattal rendelkező emberek sorsáról van szó, akik különben is

szívesen kiállják a szakvizsgát, csak engedjék meg nekik, hogy bebizonyítsák tudásukat és képességeiket.

Vizsont az ország egészségügye csak nyerne azzal, ha néhány újabb fogászati műterem szolgálná a közegészségügyi célokat. Nem jelentene ez a fogorvosi karnak konkurenciát.

Most, hogy a közszellemet az engedékenység és megértés hatja át, szóvá kellett tennünk a fogászati céh megalakulásával kapcsolatosan ezt a kérdést és hisszük, hogy egyrészt a kar magáévá teszi az ügyet, másrészt pedig illetékes helyen azzal a komoly megfontolással és megértéssel fogadják az előterjesztést, amit emberi sorsok feletti döntés megérdemel és ami általában illetékes hatóságainknál megnyilvánul.

Búcsú az ötpengős bankótól és Tóth Rózsi kisasszonytól

Február 1-én bevonták az új papiros ötpengőst.

Legyünk tárgyilagosak: az új pénz megbukott.

Pedig Pesten általában szeretik a pénzt, — de az új ötpengőst gyűlölték. Talán a színe, talán az alakja váltotta ki ezt az ellenszenvet, — nem lehet tudni. Annyi bizonyos, hogy

rengetegen nézték elhasznált számológédulának és rengetegen tépték össze tévedésből emiatt.

A bukott ötpengős mindössze egy embernek hozott sikert: **Tóth Rózsi** műtermi modellkisasszonynak, akinek arcképe díszíti a pénzt.

Hosszu időn keresztül a titok leple takarta az ötpengősön szereplő fehérszékfűs hölgy személyét. Valóságos társasjáték indult meg a városban a titok felderítésére. „**Ismert pesti társaságbeli dáma**“ — hangoztatták egyesek —, „**Tolnay Klára**“, — esküdtek mások. Hosszu meddő vita után az **Ország-Világ** budapesti tudósítója magánnyomozása során megállapította, hogy

az ötpengős nagy X-e Tóth Rózsi,

a legszebb pesti modellkisasszony.

A szép szőke pesti lány regénybeillő karriert csinált az ötpengős segítségével. Az eset hiteles története a következő:

Három héttel ezelőtt Budapestre érkezett **Robert Duval**, az egyik leggazdagabb amerikai butorgyáros. Az amerikai milliomos a legelőkelőbb pesti szállodában bérelt ki magának lakosztályt és három napig szándékozott Budapesten tartózkodni. Ezt a terminust azonban egy közbejött eset miatt két héttel meghosszabbította.

A regényes történet az egyik intim pesti lokálban kezdődött. Az amerikai iparmágnás itt szórakozott egy nagyobb társaságban. Hajnal felé, amikor fizetésre került a sor s a főpincér végigszámolta az asztal előtt glédába sorakozott pezsgősüvegeket (lehetek vagy tizenketten), majd megzizegtette a százasokat és a pénzből visszajáró összeget letette az asztalra. Több ezüstpénzt — és **egy papiros ötpengőst**.

Az amerikai gyáros kezébe vette a pénzt és pillanatokig szótlánul nézte.

— **Gyönyörű! Csodálatos!** — kiáltott fel. — **Ki ez a szép nő?**

— Egy műtermi modellkisasszony — válaszolta neki a társaág egyik tagja.

— **Meg szeretném ismerni! Mindenáron meg akarom ismerni!** — jelentette ki a gyáros.

Ezután már filmszerű gyorsasággal peregnék az események.

A pesti lány megismerkedik az amerikai gyárossal. Este már együtt táncolnak Lambeth Walkot egy meghitt pesti lokálban. A dunaparti kávéház halljában, divatos szórakozóhelyeken, muzeumokban, felkapott vacsorázóhelyeken együtt lehet látni az amerikai gyárost és a szép pesti modellkisasszonyt.

A három nap már régesrég eltelt, de az amerikai ur még Pesten maradt.

Tegnap utazott vissza Amerikába — de **nem egyedül. Magával vitte az ötpengős fehérszékfűs hölgyet.**

A tökéletes heppiend kedvéért megjegyezzük, hogy az amerikai iparmágánál már értesítette rokonait és hozzátartozóit, hogy Budapestről feleséget visz magával.

Február 1-én bevonták a papirosötpengőt.

A pénzen szereplő fehérszékfűs hölgyet pedig egy hatalmas óceánjáró vitte Amerika felé...

Plesz Gyula volt aradi konfekcióüzlet tulajdonos, aki már hosszabb ideje betegeskedett, elhunyt. Munkás és eredményes élet zárult le a közismert és közbecsült kereskedő halálával, aki fiatalon kezdte meg a küzdelmet az élet nehézségeivel és aki azok közül való volt, akiknek fáradságos munkája meghozta gyümölcsét. Kereskedői működésének legtevékenyebb időszakában a színházépület hátsó bejáratával szemben volt üzlete, amelynek vezetésében és irányításában odaadó segítőfarsa volt felesége. **Plesz Gyuláné** nagy munkakészséggel és rátermettséggel dolgozott férje oldalán. A háborus években különösen bebizonyította, milyen kitűnően ért az üzlet vezetéséhez. Néhány évvel ezelőtt komoly betegség támadta meg **Plesz Gyula** szervezét. Ekkor már többszörös háztulajdonos volt, így az Emineescu-uccában lévő volt Földes-palota és Budapesten egy bérpalota képviselte a hosszú munkás évek anyagi eredményét. Betegségének ideje alatt teljesen kikapcsolódott a kereskedői tevékenységből és általában visszavonultan élt. Bár hosszabb ideig betegeskedett, mégsem hagyott hátra végrendeletet és így a tekintélyes vagyon természetesen főörököse felesége, aki előreláthatólag eleget tesz majd férje egyébként régebben megnyilvánult óhajának és megfelelő részesedést biztosít az elhunyt Budapesten élő két testvérének is, valamint jótékony célra is juttat bizonyos összeget. **Plesz Gyulát** őszinte részvétellel kísérték utolsó útjára rokonai, barátai és ismerősei.

Jelentkezett az ORT

de hol késik az lparkamara?

A napokban új üzleti fogásnak hirharangot verő közlemény jelent meg a lapokban. Az **Orient Turist Lloyd** „figyelemreméltó ujtásáról“ van szó, nevezetesen bizonyos **ingyenes utazási bonokról**, amelyeket később **ingyenes vasuti jegyekre** cserélhet be a közönség. A beharangozó közlemény megállapítja, hogy „az érvényben lévő törvényes rendszabályok értelmében tudvalevőleg az összes eladásra kerülő áruknál szabott árakat kell megállapítani, az érdekelt kereskedők egy része mégis módot akar találni arra, hogy vevőinek kedvezményeket nyújtson és ezért azt az ötletes és eredeti módszert választották, hogy az eddigi engedmények helyett **ingyenes** bonokat adnak vevőiknek. . .“

Nehezen érthető a közlemény logikája, mert ugye kérem, ha van olyan törvényes rendelkezés, — mint ahogy tényleg van, — hogy **szabott árakon kell az árukat forgalombahozni**, akkor miben különbözik az **ORT** utazási iroda „ingyen bon“ akciója a többi hasonló „**kedvezményezésektől**“? Ha van olyan rendelkezés, amely a tisztességtelen verseny letörését célozza az unalomig elcsépelet és a közönségtől alaposan kiismert trükkök és fogások eltiltásával, ha létezik a szabott árak betartását elrendelő minisztériumi intézkedés, miért nem vonatkozik ez az **ORT-ra** is?

Jól tudjuk, miért alkalmazzák drákói szigorral a szabott árak betartását a hatóságok. Elég keserves tapasztalata volt a közönségnek is, de elsősorban a gazdasági élet komoly tényezőinek abban az irányban, hogy mit eredményeznek az „ingyen ajándék“ akciók, — nem beszélve egy-egy közismerten megbízható, korrekt cég egyéni, alkalmi esetéről —, a ráadások, az alkalmi eladások és a többi ilyentermészetű szenzációk, amelyek rendszerint abban a szenzációban csucsósodnak ki, hogy összeroppant a nagyszerű forgalmat lebonyolító cég. Ezek a vállalkozások nem bizonyultak időállóknak, nem beszélve azokról az esetekről, amikor **kedvezmények** helyett a közönség burkolt, ügyesen álcázott megnyuzása volt a cél.

Nyilvánvaló, hogy „**a kereskedők egy része**“ nem is gondolt volna a kedvezménynyújtás eme „**ötletes és ujszerű**“ módjára, ha az **ORT** nem jön az ötlettel és nyilvánvalóan nem anyagi jóindulatból, hanem alapos üzleti elgondolások nyomán nem szerzi meg az engedélyt a reklámnak ehhez a módjához. „**Ingyenes vasuti utazást**“ biztosítanak a vásárlóközönség szorgalmasan szelvénygyűjtő fagjainak, arról azonban nem esik szó, hogy az így adódó költségeket ki fizeti? Talán az **ORT**? Vagy a kereskedők? Nem hisszük, hogy akadna naiv ember, aki ezt elhiszi, de ha mégis így lenne,

engedtessek meg nekünk a felvilágosítás: csakis és kizárólag a mélyen tisztelt, jóhiszemű, mindég olcsón vásárolni akaró és a „**kivételes alkalmakra**“ rendszerint ráfizető közönség . . .

Azt sem értjük, miért nevezik ezt a bonrendszert ujnak a hirdetések alkalmával, amikor hasonló ügyek már sokat foglalkoztatták a kereskedőtársadalmat és mindazokat, akik hivatalból ügyelnek a kereskedelmi verseny normáira. Voltak már ilyen kereskedelmi szenzációi a piacnak és nem hiszszük, hogy bárkit is az ujszerűség ingerével hatna át a nagyszabású „**ujítás**“, amely kétségtelenül rövidesen kihívja a komoly szakmai érdekképviselőteken kívül az illetékes hatóságok figyelmét is. Mert hiszen még érvényben vannak az **ORT** reklámközleményeiben idézett törvényes rendszabályok, amelyek az eladott áruk szabott árára vonatkoznak és akkor előbb-utóbb mégis sor kerül a törvény alkalmazására . . .

Aradi vonatkozásu cikk jelent meg a Zilahon megjelenő „**Szilágyság**“ című lapban. A cikk tulajdonképpen rövid levél, amelyet **Végh Samu**, a híres zilahi Wesselényi-kollégium igazgatója intézett a lap szerkesztőjéhez, arról a meleg emberi megnyilvánulásról, amelyet **Mitra I. Alexandru**, az ismert aradi román közíró nyilvánított, amikor újév alkalmából üdvözölte az intézetet. **Mitra I. Alexandru** több, mint két évtizeddel ezelőtt a Wesselényi-kollégium tanítványa volt és husz esztendő elmúltával sem feledkezett meg arról, hogy valamikor itt, a kollégium falai között tanult és ébredt rá a humanista világszemlélet nagyszerű felismeréseire. Leveléhez saját szerzeményü költeményét mellékelte és ez a levél, — hogy **Végh Samu** igazgató levelét idézzük, — „fényes bizonyítéka egyfelől annak, hogy az elhintett mag termékeny talajra hullott, másfelől annak is, hogy a tultengő technikai kultúra klasszikus korszakában is vannak lelkek, amelyekben gyökeret vert az eszményiség. Nekünk pedig annyival becsesebb ez a megnyilatkozás, mert eleven bizonyítéka annak, hogy a mi iskolánkban az impériumváltozás előtt is oly szellem uralkodott, amelynek gyümölcsképen egy román tanítványunk szépen megírt magyar versben fejezi ki minden nacionalizmuson és felekezeti elfogultságon felülemelkedő gondolatait . . .“ A „**Szilágyság**“ a levél után leközi **Mitra I. Alexandru** szép, emelkedett szellemü és a humanizmus belső fütöttségétől hangulatos versét, amelyben a gyűlölködéseken, eflenségesen felülálló, nemesen gondolkodó ember szava csendül meg. Bizonyosságul arra, hogy nem némult el a szívből jövő megértés hangja s ha csak ritkán szólal is meg, de él és eleven valóságként hat . . .

Weinfeld Rózi kozmetika.
Bul. Regina Maria 18. Telefon 10—94.

Az afrikai missziók

lepraelleni áldozatos küzdelmeiről beszél Uray István volt nagyváradai honvédhadnagy, afrikai ültetvényes

A magas, vállastermetű férfiben, aki az Ország-Világ tudósítójával szemben ül egy süppedő karosszékben, senki sem sejténé az egykori Uray István nagyváradai volt honvédhadnagyot. Olajbarna arcával és megjelenésével inkább a Keleten élő emberhez hasonlít. Ez a benyomás azonban csak addig tart, amíg meg nem szólal. Teljesen hibátlan magyarsággal beszél Afrikáról, Nigéria államról és az ott eltöltött tizenhat esztendőről.

Ennyi ideje, hogy

távol a világtól Warritartományban él.

Tulajdonképpen véletlenül került erre a helyre. Majdnem két évtized előtt pár hónapi keleti utra indult és utazás közben fogta el a kalandvágy és célja lett:

mindig mélyebbre hatolni Afrika belsejébe.

A kalandvággyal párosult és a sokat emlegetett keleti varázs foglyul ejtette. Az egykori daliás magyar fiú a földkerekség legveszélyesebb helyén, a „Fehér emberek temetője” vidékén, az ossmói, a benini és az itu-i leprás telepek közelében él. Itt alapított farmot.

NEGYEDMILLIÓ LEPRÁS ÉLETE

— Biztos voltam abban, hogy az első kérdése ez lesz — felel mosolyogva arra a kérdésre, — hogy nem tartom-e veszélyesnek a lepratelepek közelében élni. **Veszély** — folytatja — **mindenütt van** és tulajdonképpen örökös rettegésben kellene élnünk a fertőző betegségek miatt. Azonban az európai embernél egészen más a tisztaság fogalma, mint a négerek között. És hála Istennek az orvosi tudomány már kellő fegyvereket vonultatott fel a lepra ellen. A **hydrocarpue olaj** és az **ethyléter** azok a szerek, amelyek nélkül az élő ember — úgy, mint az európai ember az aszpirin nélkül — nem élhet.

Ezek a gyógyszerek megvédenek bennünket attól, hogy az emberiség eddig legtitokzatosabb eredetű betegségének, a leprának áldozatul essünk . . .

A rövid bevezetés után folyamatosan beszél. Megelevednek előttünk Nigéria párás erdőrengetegei és szavannái.

Csak az árak olcsók, minőségeink változatlanok!

GOLDSTEIN LAJOS
mélyen leszállított árakon nagy választékot nyújt kosztüm és kabátujdonságokban, selyem és mosóáruban.
Str. Brătianu 2.

A dzsungelben levő néger törzsek élete, a közöttük ural-
kodó babonás szokások és a kuruzslók nagy hatalma, ame-
lyek nagyban elősegítik a lepra terjedését. A néger lustasága
is arra vezethető vissza, hogy a természet bőkezősége foly-
tán ugyyszólván minden az ölébe hullik, ami az életfenntar-
tásához szükséges ennek az egyre pusztuló fajnak . . .

WINDSOR 23 KISÉRLETE

A civilizáció hallatlan erőfeszítéséről is beszél. Elkese-
redett harcok történetét vetíti elénk, kezdve az őserdők ir-
tásától egészen az utak építéséig, amelyek mind odairányul-
nak, hogy az ottéló négereket, akik **egyes államokban tel-
jesen kiközösítve élnek le páriaéletüket**, megmentsék a teljes
pusztulástól. És ami a legérdekesebb, a civilizáció alkotása,
az utépítés az, amely egyenesen elősegíti a lepra ter-
jedését. A délnigériai kormány évek óta tartó mun-
kálattal az egész országban uthálózatot épített ki és
mivel a négerek különös természetüknél fogva kalandozásra
hajlamosak, ezeken az utakon

**lépten-nyomon találkozni százalmas kinézésű, forradásos
testű leprás vándorokkal.**

Hosszu szünetet tart. Cigaretájára füstjét messze maga
elé fujja és belenéz a füstfelhőbe. Majd megtöri a csendet:

— A lepra betegségeknek leküzdésére a hatóságok min-
dent megtettek és ezek az erőfeszítések a szemem előtt foly-
tak le. Munkájuknak különösen akkor volt érezhető jótékony
hatása, amikor missziós papok és ápolórendi nővérek is a
hatóságok segítségére siettek. Egyedül Nigériában — emeli
fel hangját — hozzávetőleg

kétszázötvenezer leprás beteg,

tehát a világ leprásainak egyhuszad része él és a missziós
telepek papjai és nővérei valóban az emberszeretet leghő-
sibb példáját tanusították akkor, amikor ezeknek a szeren-
csétleneknek az ápolására siettek. Többkötetes regényt le-
hetne írni az ő áldozatos munkájukról, akik ezek között az
emberek között élnek le az életüket és nem hátráltak meg a
leprás betegek összeterelésének veszélyes feladata előtt sem.
Hiszen ezek az előhalottak sokszor, amikor ápolóik meglá-
togatják, **ellenük fordultak** és nem egy eset fordult elő, ami-
kor újabb vértanui születtek a felebaráti szeretetnek . . .

ÉLETTARSAT VISZ NAGYVÁRADRÓL

Uray István elbeszélése alatt ezer és ezer kérdés ju-
tott az eszünkbe s többek között az is, hogyan tudott ma-
gyar ember mégis azon a vidéken gyökeret verni, ahol ezer-
nyi veszély fenyegeti a más éghajlathoz szokott embert?
És mintha megértette volna a néma kérdést, erre is feleletet
adott:

— Életem nem így indult valamikor, hogy egzisztenciá-

mat Dél-Nigériában alapozzam meg. Azonban ennek így kellett történnie és most már érzem, hogy **fontos küldetésem van**. Segítem a missziós telepeket minden anyagi erőmmel a lepra elleni küzdelemben. És végül is meg akartam mutatni, hogy a magyar embert akárhová veti a sorsa, mindenütt megállja a helyét becsülettel.

— Azonban távolabbi céljaim is vannak — fejezte be a beszélgetést. — Még tizenöt-husz évet töltök odalenn. Eddig munkám révén tekintélyes vagyona tettem szert és hiszem, hogy akkor, amikor elkövetkezik az ideje, végleg visszatérek hazámba. Most a **Nagyváradon** élő rokonaimat látogattam meg és nem egyedül megyek vissza.

Élettársat viszek innen magammal, aki hajlandó lesz velem megosztani a reánk váró feladatot. Feleséggel együtt fogunk harcbaszállni a bélpokloság ellen.

Uray István feleségével már elutazott, hogy majd husz év után hihetetlen élményekkel gazdagodva visszatérjen hazájába.

Harctéri jelentés: napokon keresztül patakokban folyt a narancslé Aradon ...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Végre egy „kellemes“ háborus hír: néhány aradi cég narancshadjáratot folytatott a napokban egymás ellen. Mondhatnánk, hogy **ennek a város vásárló közönsége itta meg a levét**, ez azonban nem akar panasz lenni, ellenkezőleg, megelégedett megállapítása a tényeknek, mert hiszen a narancslé nem is megvetendő ital. Azonban ez csak átvitt értelemben jog, mert az áldatlan árversenyre a kezdeményező, egy aradi nagykereskedő cég fizetett rá.

Az aradi narancsháboru kitörését az a bejelentés jelezte, amelyet néhány nagyobb aradi fűszer és csemegeüzlet hozott nyilvánosságra, nevezetesen arról, hogy **20 és 22 leies árban hozzák forgalomba a zamatos déligyümölcs kilóját**. Ez a közlés annál inkább feltűnést keltett, mert hiszen eddig lényegesen drágább áron került forgalomba a narancs. Constantai viszonylatba tudniillik nagykereskedelmi áron 23 és fél lei volt kilójának ára akkor, amikor a „**dömpingáru**“ Aradra érkezett, ami azt jelenti, hogy csakis ráfizetéssel árusíthatják Aradon a fuvardíjjal és egyéb költséggel terhelt árut kicsinyben 20 és 22 leiert.

Sok szó esett már régebben a nagy áreszállítást megelőzően arról, hogy egyes itteni tulságosan nagy étvágyu, telhetetlen, profitéhes nagykereskedők 30—32 leies kilónkénti áron hozzák forgalomba a nagy-gyümölcsű palesztinai narancsáru egyik fajtáját. Kétséget kizáró módon

megállapították, hogy ez az ár indokolatlanul magas, ami nemcsak a kicsinybeni eladásra dolgozó kereskedők túlzott kihasználását, de a drága árak miatt a forgalom lemorzsolódását jelentette. Az érdekelt kereskedők egymással összeköttetésbe lépve, megérdeklődtek az általános irányárakat és több, mint félvagonnyi olcsóbb árut vásároltak, amit a nagykereskedők megkerülésével vettek meg és hoztak forgalomba Aradon. Miután pedig a kalkuláció megengedte, a 30—32 leies kilónkénti ár helyett 20—28 leiért hozták forgalomba a szállitmányt, amit közben más városokból vásárolt tételekkel egészítettek ki.

Ezt a kereskedelmi érdekeket és a közönség érdekeit egyaránt védő eljárást sérelmesnek találták a narancsnagykereskedők, elsősorban pedig az a cég, amelynek eljárása ellen az egész kezdeményezés tulajdonképpen irányult. Az olcsóbbítást „háborus oknak” nyilvánították, megindult a háboru, amelyben vér helyett narancslé folyt és válaszképpen az addig 30—32 leiért eladott árut a normális árviszonyoknak olcsóbb árban hozta forgalomba, csak hogy letörje a kereskedők próbálkozását. Erre azután viszontválaszképpen az érdekeltek is lejjebb mentek az árral.

Megkezdődött az egymást verő lefelé licitálás, amelynek eredményeképpen végül is

a nagykereskedő cég már 18 leies nagybani árban dobta

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tudják-e, hogy február

300 millió leit os

4 NYEREMÉNY

38 NYEREMÉNY

valamint számtalan 200.000.-, 100.000.- lejes

húzáson, ha vásárol egy

SENKI SE FELEJTSE EL N

LOTERIA

piacra árúját, ami jelentős ráfizetést jelentett.

Természetesen ez a ráfizetés lehet pillanatnyi argumentum, de nem lehet üzleti elv és vonalvezetés egy nagykereskedő cégnél és így történt, hogy végül is a nagykereskedő felkereste **Pacuraru Brutust**, a kereskedelmi és iparkamara főtítkárát, akinek elpanaszolta a narancsháboru történetét és a kamara közbelépését kérte az értelmetlen árlemorzsolás megszüntetése érdekében.

A kereskedelmi és iparkamara nem háritotta el az előterjesztést és békekövetként lépett fel. Fegyverszünetet ajánlott fel a tulajdonképpen kezdeményezőként szereplő nagykereskedő nevében és ezt természetesen mindkét részről örömmel elfogadták. **Pacuraru Brutus** főtítkár irányításával megkezdődtek a béketárgyalások, amelyeknek eredményeképpen sikerült az árakat úgy megállapítani, hogy a nagykereskedő is jóllakik és a narancs sem marad meg, mert megfelelő árért mindég van vevő erre az egészséges és élvezetes déligyümölcsre. Amint az a narancsháboru idején ki is derült, amikor is annyi narancs fogyott Aradon, mint talán soha máskor.

A tulnagy igényü angroszista így hát saját zsebe kárára tanulta meg, hogy a közönség teherbíróképességének túlzott igénybevétele nem kereskedelmi érdek és azóta az aradi narancsfronton minden csendes . . .

BCU Cluj / Central University Library Cluj

**15-én egyetlen nap alatt
nyer ki a játékosok között**

**Á 6 MILLIÓ LEI
Á 1 MILLIÓ LEI**

**nyereményt. Mindenki résztvehet ezen a fő-
50 lejes részsorsjegyet.**

IGY GYÚJTANI A SORSJEGYÉT!

D E S T A T

Erről is beszélnek . . .

Élénk feltűnést keltett az Ország-Világ egyik legutóbbi számának hirádása, hogy egyik, országos viszonylatban is legnagyobbak közé számító aradi kereskedelmi nagyvállalatnál ismét visszaélést lepleztek le. A híradás annál inkább feltűnő volt, mert a „**kellemetlenséget**“ igyekeztek titokban tartani és ezért szigorúan belső ügyként kezelték a dolgot. Később már szélében-hosszában beszéltek az esetről városzerzte és ama összegről, amellyel „**nem stimmelt**“ a számadás. A legkülönbözőbb hírek kerültek forgalomba. Voltak olyanok is, akik több tizmilliós „**különbözetet**“ emlegettek, abban azonban mindenki megegyezett, hogy valóságos kis vagyonra tehető a „**hiány**“, vagyis mindenképpen milliókról van szó.

Annak ellenére, hogy feljelentés nem történt és előre láthatólag nem is történik az ügyben, sikerült megtudnunk, hogy

a több tizmillióról szóló híradások tulzottak. „**Mindössze**“ négy és ötmillió között mozog a hiány, ami potom pénz, ha elgondoljuk, mennyivel többről lehetne szó, ha történetesen nem pattan ki az eset. Értsük meg jól: nincs szó sikkasztásról, vagy visszaélésről. A károsult cég irítozik az ilyen hétköznapias meghatározásoktól és így csak annak megállapítására szorítkozhatunk, hogy ennyi **számítási eltérés** mutatkozik az utólagos ellenőrzés során. Csupán holmi könyveléstechnikai zsonglőrművelet az egész, ezt mindenki láthatja és értheti is. Minek a nagy feltűnés, minek a nagy láрма? Minek itt ügyészség és bűnügyi eljárás? A cég bírja, meg azután ismételten hangsúlyozni kívánjuk: nem történt sikkasztás, vagy ehhez hasonló . . .

A cégnél egyébként nagy körültekintéssel azon dolgoznak, hogy „**olajjal szagtalanítsák**“ az egész „**kinos**“ ügyet, amibe kisebb cégek már rég belebuktak volna. Így is van az rendjén. Nem méltó az ilyen nagy cégekhez, hogy uton-utfélen kérdezzessék: micsoda ügyvitel, micsoda ellenőrzés, micsoda belső rend az, ahol szinte sorozatszamba fordulhatnak elő ilyen „**különbözetek**“? Hiszen végeredményben a cég főnöke mellett — aki különben vasenergiáju és rendkívül szorgalmas férfi, de végeredményében mindenre nem figyelhet — kipróbálnak mondott vezetőember áll az ügyvitel élén, akinek talán mégis csak idejekorán illenék észrevenni az ilyen kis hivatali szépséghibákat . . .

Játszának bizalommal a Loteria de Stat

Colectura Oficiala-nál

Főelárusítóhely: Cluj, Regina Maria No. 46.

Arad: I. OLARIU, Str. Brătianu 3.

Veszedelemes szélhámosok

fekete kivándorlásra csábítják a zsidó fiatalságot

Még hetekkel ezelőtt szóvátette az **Ország-Világ**, hogy lelkiismeretlen emberek kihasználják azt a bizonytalanságot, amely elsősorban a fiatalság körében mutatkozik és **olyan kalandokba sodorják a könnyen megtéveszthető áldozatokat, amelyeknek következményei katasztrófálisak.**

Kivándorlási ügynökök fantasztikus mesékkel szédítik el a hiszékeny embereket és különösen a fiatalabb évjáratokhoz tartozó kivándorolni óhajtókat rászedik, kiforgatják megtakarított pénzecekséjükből s a végső kétségbeesésbe kergetett áldozatok közül csak a közelmúltban követett el öngyilkosságot egy **aradi** fiatalember, míg társát, egy **nagyvárad**i fiút, a tengerből mentették ki.

Azok a mesék, amelyekkel a „**kitünő összeköttetésekre**“ hivatkozó, nagyhangú és biztosfellépésű kivándorlási szédelgők elkábitják áldozataikat, igen átlátszóak, mert egészen valószínűtlenek, mégis sikerül a szédítés, csoportosan tárgyalnak kivándorlásra felkészült, de az ezeryi korlátozás mellett kiutazni nem tudó férfiak és nők, főképpen fiatal emberek, maguk és barátaik nevében.

Az ügynök állítása szerint a palesztinai angol hatóságok csak kényszerűségből nem engedélyezik a legális bevándorlást a zsidóság számára, de ez nem akadályozza meg őket abban, hogy hallgatólagosan tudomásul vegyék a zsidóság beszivárgását.

Az angol hatóságok — ezek szerint — szemet hunynak a „**fekete**“ bevándorlás előtt, aminek szervezésével éppen a tárgyaló ügynököt bízták meg „**illetékesek**“. A bevándorlás ugy történik, hogy a „**kivándorló**“ lefizet bizonyos összeget, amiért **Constantán** hajóra teszik és utnak indítják **Palesztina** felé. Természetesen a hatóságok egyáltalában nem érdeklődnek a hajó rendeltetése és célja felől — így mondják ezt az ügynökök —, a hajó pedig Palesztinában nem fut be kikötőbe, hanem éjszaka a part mentén horgonyt vet és „**történetesen** egyetlen angol hatósági közeg sem lévén a közelben“, a megérkezetteket szépen kihajózzák.

Mondanunk sem kell, hogy ezekből az egyéni akciókból csupán a bevezető rész felel meg a valóságnak, nevezetesen, hogy a „**kivándorlónak**“ le kell fizetnie a keservesen összekuporgatott, élire rakott garasokból összegyűjtött vagyonyát. Ha jól megy, ezután az következik, hogy az ügy-

nők eltűnik, magárahagyja — rendszerint a tengeri kikötőben — áldozatát. Van olyan eset is azonban, amikor a szélhámos nem elégszik meg a pénz elsikkasztásával, hanem különböző cimeken még továbbra is zsarolja, végleg kiszilpolyozza áldozatát, akit börtönnel, állampolgárságának elvesztésével és súlyos büntetéssel fenyegetnek a lelkiismeretlen lilekkufárok.

Tudomásunk szerint az erdélyi és általában romániai zsidó érdekképviselők nagy körültekintéssel igyekeznek minden kivándorlási akciót ellenőrizni és igyekeznek megakadályozni az üzérkedéseket és szélhámoskodásokat. Nem tanácsos tehát semmiféle kivándorlási mesének bedőlni s ha valaki komolyan foglalkozik ilyen természetű ajánlatokkal, jól teszi, ha a zsidó érdekképviselőkhez fordul, mielőtt bármilyen elhatározó lépést tenne, bármennyire is titoktartás terhe mellett jelentkezik a kivándorlási ügynök.

Mindez azonban nem elegendő, hanem a hatóságok érélyes közbelépése is helyénvaló lenne, hiszen **közönséges csalási sorozatról van szó**, amelynek előreláthatólag nem marad egyedüli áldozata a Consanțăban öngyilkossá lett aradi fiatalember . . .

Fekete rém,

a rulett közeledik Szatmár felől !!!

(Szatmár.) A prefektura rövid hivatalos közleményben hozta nyilvánosságra határozatát, hogy Szatmárra és Nagybányára egy-egy „tárgyrulett-játék“ felállítását engedélyezte. A játékban azonban — állapítja meg a közlemény — köztisztviselők nem vehetnek részt. A rendőrséget a játékosok szigorú ellenőrzésére utasították s a játékban résztvevők csakis személyazonossági igazolvány felmutatása ellenében léphetnek a terembe . . .

Amikor a hivatalos közleményt elolvastuk, nem akartunk hinni a szemünknek. **Mi ez?** — kérdeztük, — **mit jelentsen ez?** Mi az a tárgyrulett játék és mi az, hogy köztisztviselők nem vehetnek részt abban? Mit jelentsen ez a szerencsejátékok ellen lefolytatott oly érélyes kezdeményezés ellenében és egyáltalában, mit neveznek Szatmáron „tárgyrulettnek“?

Szerény tudomásunk szerint

az egész ország területén a legnagyobb szigorral tiltották a szerencsejátékokat

és ezzel kioperálták azt a méregfogat, ami sok száz család életébe vitt keserűséget, mérget, ami sok embert juttatott a sírba, börtönbe és vagyonokat usztatott el, a játékbarlangtulajdonosok kizárólagos haszna jegyében. Jól emlékezünk még arra a szerencsejáték-lázra, ami nem is olyan régen, néhány esztendeje városunkat is elöntötte és amikor eleinte

törvényesen védve, később csendes tudomásulvétel mellett, szenvedélyes kártyacsaták dúltak az ugynevezett játéklklubokban.

Hadüzenet volt ez az emberek és általában a kisemberek zsebe, de talán még inkább a köz- és magánpénztárak ellen, mert hiszen egymásután pattantak ki a sikasztások, lopások, csalások,

amiknek vádlottja tulajdonképpen nem a tettes, hanem a rulett volt. Főképp kisembereket vonzott a zöld asztal, a montecarlói hangulat, a „tessék tenni urak“ és a „senki többet“, a rulettgolyók csattogó muzsikája és a smen-pártik izgalma. Mellékes, hogy szabályosan és minden csalástól mentesen folyt-e a játék, voltak-e kifogásolható trükkök, vagy sem, tény az, hogy

ezek az estéken egyesegyedül a kártyabarlang tulajdonosai nyertek.

Azután jött a nagy sepregetés. Egyszerre kitisztították az országot ezektől a dudvamódra felburjánzott vidéki szerencse-barlangoktól és nem volt kimélet, nem volt könyörület, tüzzel-vassal kiirtották a szerencsejátéknak legalábbis ezt a tömegcsábítást jelentő veszedelmes formáját. Azt hittük, hogy most már jóidőre lekerül a napirendről a probléma és ime, a szatmári prefektura most új engedély kiadásával lepi meg a világot.

Amikor szóvátesszük ezt az intézkedést, meg kell állapítanunk: **nem hihetjük, hogy jelentéktelen szórakozási lehetőség jóváhagyásáról lenne szó.** Fel kell tételeznünk, hogy veszedelmes hazardjáték buvik meg a „**tárgyrulett**“ sokatmondó elnevezése mögött, **mert hiszen miért tiltaná el a prefektura olyan szigorúan a köztisztviselők részvételét? Miért vennék igénybe a rendőrség segédletét a közalkalmazottak távoltartásához, ha nem kellene attól tartani, hogy jelenlétük a közhivatalok megbízható tisztviselőiből a szenvedély rabságában sinylődő, tehetetlen bábokat farag, ha nem kellene attól félni, hogy a közszolgálatok nemcsak tisztviselőiket veszítik el, de anyagilag is nagyon rosszul járhatnak . . .**

És még valamit.

Ha a köztisztviselők számára nem kívánatos a „tárgyrulettben“ való részvétel, vajjon mennyiben és miért megengedhető ugyanez mondjuk a magánalkalmazottaknak, vagy a kereskedőknek?

A közalkalmazottak külön védelemben részesülnek talán és a közhivatali pénztárak féltettebb kincseket tartalmaznak, mint a magánkézek Wertheim kasszái?

Indokolt kérdések ezek, amelyekre sürgős választ kell adnia a tartományi helytartóságnak és az illetékes minisztériumnak, mielőtt a „**tárgyrulett**“ tétjei között néhány egzisztencia, néhány öngyilkos élettelen teste és néhány súlyos bírói ítélet is szerepelne . . .

Történelmi időket élünk.

halljuk léptenyomon, de azt, hogy ez mennyire igaz, nem a politikai szenzációk olvasása közben érezzük igazán, — hiszen már-már elfasulnak az emberek, — hanem olyankor, amikor egy-egy jóismerőst, vagy éppen közelálló rokont elsodor a napok, hetek szédítő örvénylése. Ilyen, napjainkat szomorúan szemléltető eset a következő: Éveken keresztül élt Cremonában dr. **Iritz** József, magyarországi származásu fogorvos, aki azért érdeklí közelebből az aradiakat, mert innen nősült, **Iványi** Menyhért, cipőkereskedő leányát vette feleségül. A fogorvos megkedvelte magát városában, ugy ismerték meg a cremonaiak, mint ügyeskező fogorvost. Röviden: szerették és becsülték dr. **Iritz** fogorvost uj hazájában, aki erre a becsülésre és szeretetre családot alapított és dolgozott, ahogyan akárhány hasonló foglalkozást gyakorló fogorvos dolgozik világszerte. Mindez zavartalanul ment a maga utján, amig Olaszországban is át nem vették a fajvédelem és zsidóellenesség jelszavait. Ekkor azután sok minden kiderült. Így, hogy azok a zsidóvallásu polgárok, akik hosszú éveken, nem egyszer évtizedeken keresztül szolgálták a közösséget, tiszteletet vívtak ki maguk iránt, nem egyebek, mint dudva, amit sürgősen ki kell gyomlálni. Kiderült, hogy ami hasznosat végeztek ezek az emberek, az csak látszat volt, amit a köz érdekében cselekedtek az állatás. Az érdemek iránt egyszerre vak lett a félrevezetett olasz nép, még az államvezető férfiak is. Megtévesztették magukat a zsidó fondorlatosságtól és külföldről kellett eljönnie a vakságot megszüntető felimerésnek, hogy meglássák, kiket melengettek kitünő orvosok, tengernagyok, magasrangu katonatisztek, egyetemi tanárok és neves olasz írók álarcától leplezetten keblükön... Ennek a felismerésfolyamatnak elsősorban a bevándorolt zsidók estek áldozatul, ezek között is legelsősorban azok a többséget kitevő intellektuelek, akik uj hazát találtak az olasz városokban. Így történt ez dr. **Iritz** József fogorvos esetében is. Nála is kiderült, hogy hiába plombálta szorgalommal és tehetséggel a derék cremonaiak fogát, hiába huzott lehetőleg fájdalommentesen és furt beteg idegeket kutató csatornákat a fájós fogba... Hiábavalóságok, hiábavalósága... amikor a diploma viselője zsidó. Még hozzá külföldről Olaszországba került zsidó... **Iritz** József dr. kénytelen volt elhagyni Cremonát, egész Olaszországot és visszatért Makóra, ahonnan már a közeljövőben Aradra utazik. Megpróbál nálunk megküzdeni a nehéz körülményekkel és megkísérli itt az uj egészsztencia megteremtését...

Egy lapra fizessen elő, de az az egy — jó legyen!

Az „úri bandák“

nem veszélyeztetik a népzene- sznek egzisztenciáját

Néhány nappal ezelőtt egyik temesvári laptársunk lekölzölte a bánsági népzeneészek egy igen szívhezszóló, keserű hangú levelét, amelyben a népzeneészek arról panaszkodnak, hogy

a nem hivatásosak konkurenciája milyen súlyos károkat okoz azoknak, akik a zenével való hangulatkelésszel keresik kenyérüket.

Mint minden ilyentermészetű felszólalásnál, ebben az esetben is megállapítható, hogy az igazság a középúton van, mert meg kell vizsgálni az érem mindkét oldalát, hiszen kétségtelen, hogy a derék népzeneészek kenyérét nem csak a nemhivatásos zenészek konkurenciája csappantotta meg.

Mert mi a helyzet az ugynevezett „nemhivatásosak“ esetében? Legtöbb esetben nem mellékkereset szerzéséről, vagy éppen úri passzióról van szó, amikor olyan emberek veszik kezükbe a zeneszerszámokat, akik eredetileg nem a népzeneési mesterségre készültek. Európaszerte végbemenő átrétegződési folyamat nyilvánul meg, ezen és ezen cserélnek foglalkozást, részben azért, mert nem tudnak megélni eredetileg választott élethivatásukból, másrészt pedig azért, mert egyéb célok elérése érdekében jobbnak vélt kereseti lehetőséget igyekeznek kitanulni. Az emberek kétségbeesett harcot folytatnak a kenyérért. Hígyjék el a temesvári népzeneészek és hígyje el mindenki, aki nehezményezi, hogy egész embercsoportok próbálnak maguknak szilárdabb gazdasági talajt biztosítani, hogy senki sem jószántából, vagy éppen az ujonnan választott mesterség jelenlegi művelői iránti rosszindulatból hagyja oda régi, már begyakorolt foglalkozását és próbálkozik új életlehetőségekkel.

Figyelembe kell venni a kérdés vizsgálatánál azt is, hogy sok esetben, amikor nemhivatásos zenészeket vesznek igénybe, olyan viszonylatban történik ez, amikor a népzeneészeknek semmi kilátása sem lenne a szereplésre. A műkedvelő zenészek és azok, akik hivatásszerűen foglalkoznak a muzsikával, bár nem népzeneészek, hanem magasabb képesítésű művészek, házihangversenyeken szerepelnek és nagy szolgálatokat tesznek a zenekulturának, de ezzel természetesen nem hívják ki a népzeneészekkel való konkurálás vádját.

A zenét nem lehet kenyérkereseti alapon kisajátítani, bármennyire is szomorú tünet az, hogy sok ember és család komoly kenyérgondokkal küzd a népzeneészek foglalkozta-

tásának hiánya miatt. Több hangulatra, mulatni vágyásra, kedélyre lenne szükség, nem pedig a „kontárok“ ellene panaszra, sajnos azonban ezzel nem szolgálhatnak a mai idők.

Pedig másirányban határozottan új fellendülés mutatkozik a zeneiránti érdeklődés terén. A muzsika, ha nem is népzenei alapon, de minden esetre ismét érdekli az embereket és ha mifelénk egyre ritkábban járnak is hangversenyköruton lévő nagy zenészek, a közönség mégis — vagy talán éppen ezért — szívesen foglalkozik komoly zenével.

Divatbajött a muzsika. Ez elsősorban egy nagyon szerencsés, ügyesen megszervezett társadalmi kezdeményezésnek köszönhető. A város uriközönsége körében ugyanis részben jótékonycélú, részben pedig művészetpártolást szolgáló házihangversenyek tervét kezdték própagálni, mégpedig olyan kedvező fogadtatás jegyében, hogy most már igen gyakran lelkes közönség gyűlik össze egy-egy magánlakásban, ahol fiatal aradi zenészek hegedűjén, vagy zongoráján örökszép dallamok csendülnek fel, hogy a jótékonyt, az emberi összetartás szellemét szolgálják.

A házihangversenyek rendezésének elképzelése eredetileg a pótlásra érdemes fiatal zeneművészek támogatását szolgálta. Azután belekapcsolódtak azok a jótékony egyesületek, amelyek újabban egy zsidó napközi gyermekotthon megvalósításán fáradoznak. A zsidó napközi gyermekotthon célja az intézmény nevében foglaltatik, szükségességét nem kell külön hangsúlyozni. Elképzelhető tehát, milyen nagy jelentősége van annak, hogy a város szépetszerető és jótékony kezdeményezések iránt megértő közönsége szívesen fogadta a kezdeményezést úgy, hogy most már mind gyakrabban rendezik ezeket a zeneestéket.

Természetesen szó sincs arról, hogy ilyen alkalmakkor beléptidijat, vagy valamilyen megváltást fizessenek a megjelentek.

Magánlakásokban lévő összejövetelekről van szó és ezek az összejövetelek csupán arra szolgálnak, hogy a résztvevők legjobb belátásuk szerint

adománnyal siessenek a jótékony cél segítségére, vagy adott esetben megtalálják a megfelelő módot, fiatal zeneművészek pártolására.

Különbben az anyagi vonatkozásoktól függetlenül is értékes ujitást jelentenek ezek a zeneestélyek, mert hiszen a muzsikátkedvelő közönséget komoly műélvezethez juttatják, ugyanakkor pedig érvényesülési lehetőséget nyitnak a fiatal művészek számára, akik közönséget, rutint szereznek és megfelelően tudják hasznosítani, a közönség gyönyörködtetésére tudják fordítani istenadta tehetségüket.

A zeneesték rendezésének ötletét néhány lelkes, fiatal intellektuel vetette fel és vitte sikerre. Milyen sokatigérő és biztató lenne, ha ezt a példát más vonatkozású, hasonlóan értékes kulturmegnyilvánulás követné...

A temesvári „Parisien Grill“

olcsó szellemességgel közös nevezőre hozta nyolc „táncsodáját“ a palesztinai kivándorlással

(Temesvár.) Az ujságíró nemcsak szórakozásból, de hitvatása teljesítése miatt is alaposan átböngészi a lapokat és bizony nem siklik át még a hirdetési rovafton sem, mert ez a rovat nagyon sokat mond azok számára, akik olvasni tudnak sorai között, akik értik: miről beszélnek a hirdetések, mennyi titkát árulják el annak a kornak, amelyben árut kínálnak, munkavállalók ajánlközását hozzák nyilvánosságra, vagy ezer más vonatkozásba engednek betekintést. A hirdetési rovat a gazdasági élet tükre, amely visszaadja a korszellem képét. Csak meg kell figyelni a hirdetők mondanivalóit, a hirdetett árucikkek és általában a hirdetmények jellegét s mindazt, ami a látszólag szürke sorokból kicsillan.

Igy, a napihírek rovatban folytatott tallózás során találuk az alábbi hirdetést, amely egyik temesvári lapársunk hasábjain látott napvilágot. A hirdetés szövege a következő:

Nem kell Palesztinába vándorolni, mert felekezetre való tekintet nélkül a „Parisien Grill“ Lárban (I. Str. M. Corvin 8) mindenki a pénzéért egyformán lesz kiszolgálva és annyit táncolhat, szórakozhat, amennyit akar. Revútánc, műsor 12 órakor! 8 táncsoda.

Nem hisszük, hogy valakinek is magyaráznunk kellene, mennyire izléstelen, mennyire korszerű, helyesebben talán korszerű megnyilvánulás ez a gyatra magyarsággal, anygali naivitással megszövegezett hirdetés. Nem hisszük, hogy különösebb magyarázat lenne szükséges ehhez a kedélyeskedő blöfföléshez, mert ugy érezzük, minden jó érzésü embernek ökölbeszorul a keze és keserüvé válik a szájize. Azt állítja a „Parisien Grill“ bár tulajdonosa, hogy „pénzéért mindenkit egyformán szolgál ki vendéglőjében“ és nagy kegyesen megengedi, hogy mindenki addig szórakozzék és ugy mulatozzon ott, ahogyan — a zsebe birja. Ez még csak hagyján lenne, hiszen mindenki a maga számára készíti reklámjait és ha a hirharangot szakértelem nélkül, hamisan kongatja, a maga üzleti érdekeit szolgálja, illetve nem szolgálja. Ez hát a maga dolga lenne. Azonban a palesztinai kivándorlásnak és egyáltalában a kivándorlásnak kérdését,

ezt a történelmi tragédiát belekeverni az olcsó élcelődés reklámnak nevezett ügyetlenkedésébe,

már több a soknál és megérdemelné, hogy a lap kiadóhivatala, ahol ilyen hirdetések adnak fel, nagyobb gonddal

és gondosabb körültekintéssel cenzurázza meg hirdetési anyagát.

A kiadóhivataloknak nem csupán a hirdetési díj bevételezése a feladata, hanem igenis, a lapnak teljes egészében ügyelnie kell a színvonalra, vagy legalábbis egyes emberek, vagy éppen embercsoportok érzékenységére, éppen akkor, amikor ezeknek az embereknek és embercsoportoknak támogatását igénybe is veszi. **Több, mint felületesség**, gondtalanság, nemtörődömség az ilyen hirdetések megjelentetése és hisszük, hogy lesznek majd olyan előfizetők, akik erre külön és hangsúlyozottan is felhívják a lap nyilvánvalóan egészen jóhiszemű vezetőségét.

Igy nem lehet közönséget csődíteni a nyolc kitünő „táncosdához“, mert attól a hangulattól, amelyben az ilyen hirdetések megszülethetnek és amelynek hü képét adja a hirdetés olcsó élcélődése, éppenséggel nem megy el az emberek kedve a kivándorlástól. Ellenkezőleg . . .

Amiről beszélnek és amiről hallgatnak

Arad már nem is marad, — mondogatják a borulatók, akik aggodalmaskodva vizsgálják ennek a városnak a fejlődését, illetve éppen azt, hogy megállott fejlődésében. Az itteni gazdasági élet frontja nem sok kellemes eseménnyel szolgál. Esemény sem sok, adódik, ami pedig mégis felmerül, az legfeljebb igen kis százalékban kedvező. Az itt következő három beszámoló közül az első egyik aradi nagyvállalat elköltözéséről, a második egy iparvállalatnál történt tulajdonoscseréről, a harmadik pedig vállalat kibővítéséről szól, tehát egy-egy arányban döntetlent jelent a jó és rossz hírek terén, mivel a tulajdonoscseré ebből a szempontból nem jöhet számításba . . .

AZ ELSŐ esetben egyik olyan aradi nagyvállalatról van szó, amely az országhatárokon túl is ismert márka. A vállalat vezetősége már régebben foglalkozik az elköltözés gondolatával és az elméleti felfogást lassanként gyakorlati álláspont váltotta fel: **a gyárat elhelyezik Aradról**. Ennek a következményeképpen tárgyalások indultak meg, amelyek most már igen előrehaladott stádiumhoz érkeztek. Arról van szó, hogy az üzemet Bucureştibe helyezik át és itt, az aradi adottságoknál kedvezőbb feltételek mellett folytatnák a termelő munkát.

Aradot már annyi veszteség érte, már annyi komoly gazdasági és egyéb tényezőt költöztettek el Aradról, hogy legfőbb ideje a városért való komoly cselekvésnek. Aradért így, Aradért úgy, hangoztatják a különböző mozgalmak megindulásakor, de végeredményében Aradért semmi sem történik, amint ez a legujabb elköltözési eset is mutatja.

amely komoly veszteséget jelent a város gazdasági élete számára.

A MÁSODIK hirdásunk szintén iparvállalatról szól, olyan iparvállalatról, amelyről már hasonló vonatkozásban a közelmúltban megemlékezett az **Ország-Világ**. A tulajdonosok ugyanis a kivándorlás gondolatával foglalkoznak és így hónapok óta időszerű, hogy a tulajdonjog átruházása terén valami történjék. Meg is kezdődtek a megbeszélések, amelyeknek célja, hogy **egy rokonszakmához tartozó aradi nagyvállalat vezető igazgatója kössön megállapodást a jelenlegi tulajdonosokkal az átvételt illetően**. A tranzakció befejezéshez közeledik. Lehetséges, hogy egyelőre a rokonszakmához tartozó vállalat igazgatója nem veszi át teljes egészében a vállalatot, amelynek érdekei ugyilátszik megkívánják a fokozatos átadást. Ugy tudják, hogy felmerült annak lehetősége, hogy először az üzem egy részének különválasztását viszik keresztül. A tárgyalások még folynak és előreláthatólag egészen rövidesen véglegesen megtörténik az egyezés, aminek következtében az iparvállalat új tulajdonos kezébe kerül.

A HARMADIK hír eredetileg az elsőhöz hasonlóan szomorúnak indult, mivel azonban olyan életképes és kitűnő vállalkozásról van szó, amelynek fejlődése biztosítottnak látszik, **a kibontakozás megelőzte a nehézségeket** és a szóban forgó kereskedelmi vállalkozással egybekötött iparvállalatnál **nagyobb kívülálló tőkebevonulás várható**. Az ügy a vilámmossági szakmát érinti közelebről és szakmai, valamint pénzügyi körökben egyöntetű a vélemény, hogy a vállalatnak, elsősorban pedig ennek ipari vonatkozásának nagy jövője van a belföldi piacon. **Az ilyentermészetű iparvállalatok széleskörű kedvezményeket élveznek, vámvédelemben részesülnek és általában minden lehetőséget biztosítanak a fejlődés érdekében**. Illetékes helyen, ahol a belföldi termelés ügyeit minden vonatkozásban nagy jóakarattal támogatják, különösen szívesen látnák a speciális beállítottágu aradi üzem működésének folytatását, vagy éppen fejlesztését és munkájának fokozott ütemben való folytatását. Szó van ugyanis arról, hogy az üzemet kibővítik, termelőképességét megnövelik, természetesen már az ujonnan bevonult tőke felhasználásával. Ez pedig reális üzleti vállalkozás lenne, mert a belföldi piac felvevőképessége a jóminőségű áru-
nak az eddig Aradon előállított tételeknél sokkal nagyobb mennyiségben való elhelyezését biztosítja.

KÖZISMERT és közbecsülésben álló műszaki szakember költözött el családjával Aradról: **Schiffmann Brunó**, az aradi textilgyár műszaki igazgatója vált meg eddigi beosztásától, amelyet több, mint másfél évtizeden keresztül nagy körültekintéssel és hozzáértéssel töltött be. Az Aradról eltá-

vozott igazgató nagy érdemeket szerzett az országos viszonylatban első helyen álló és nemzetközi viszonylatban is számottevő gyárvállalat fejlesztése, fellendítése terén. Nagy tudása, amelyet mindenkor a hivatalos kötelezettségen messze túlmenő lelkesedéssel bocsátott annak az intézménynek rendelkezésére, amelyet az igazán nagygyá fejlődés útjain igazgattak akkoriban, méltánylást talált a textilgyár vezetői részéről és a nagy tervek megvalósítása körül döntő beleszólást biztosítottak **Schiffmann Brunó** számára. Egy-egy gyárvállalat fejlődése, megszervezése és termelőerejének kibontakozása gazdasági hősköltemény. Ilyen részleteiben és teljes egészében egyaránt érdekes történet megvalósításánál segédkezett **Schiffmann Brunó** is, amikor fantáziával és gyakorlati tudással, képzeletet megvalósító akaraterővel hozzájárult a textilgyár fejlődéséhez, ahhoz, hogy ott, ahol még nem is olyan régen kukoricaföldek voltak, virágzó ipari termelő munka folyjék és ezernyi munkáskéz számára nyíljk meg a kenyérkereseti lehetőség. Arad társadalmi életébe is bensőségesen bekapcsolódott **Schiffmann Brunó** és családja és távozását sok barát, ismerős sajnálja. A textilgyár volt műszaki igazgatója Franciaországba költözött, ahol egy hasonló gyárvállalatnál kapott vezetőállást.

Mélabús gondolatok négy fal között

(Temesvár.) A „Zsebkendők hava“ nincs ugyan naptárrilag hitelesítve és néven bejegyezve, de azért minden évben pontosan megérkezik. Rendszerint ugy február elején szokott beköszönteni, a hó végéig tart és ez idő alatt bőséges alkalmat ad a Ház Asszonyának a következő megállapításra, hogy aszondja:

— Na látod, fiam, én mindig megmondtam neked, hogy rendelni kellene még vagy két tucat zsebkendőt . . .

Amiben a Ház Asszonyának vitathatatlanul igaza van, mert ilyenkor a ház zsebkendőállománya ugy elillan, miként a kámfor, már tudniillik, ha az ember megkapta azt a bizonyos dolgot, aminek a nevét nem irhatom ide két okból.

Először is, mert egy olyan csunya kifejezést nem préselhetek az Ország-Világba, másrészt meg ugy hallottam, hogy attól is meglehet kapni azt a dolgot, ha az ember csak elolvassa azt a szót egy olyan ember tollából, aki maga is benne van, márpedig én, sajnos, most éppen benne vagyok.

Azonban épp ez okból terelődött a figyelmem azon szenvedő embertársaim felé, akik szintén megkapták és egyéniségük, vérmérsékletük és lelkületük különböző voltának következtében egymástól teljesen eltérőleg viselik el azt.

Mert ott van először is az oknyomozó.

Az oknyomozó abban a pillanatban, amidőn kétségte-
lenné vált, hogy megkapta, elkezd töprengeni azon, hogy
ugymond:

— Vajjon hol hültem én meg?

Hogy odahaza hült-e meg a nagytakarítás alkalmával,
mert ő megmondta előre, hogy csináljanak a lakásban akár-
mit, csak cugot ne csináljanak, de hát beszélhet az ember
ezeknek, amit csak akar, ezek mindig kinyitnak minden ab-
lakot, amikor porolnak.

Na, mondom, az oknyomozó lelkiületü ember így el-
töpreng bajának okán, végre is megállapít valami okot és
attól kezdve aztán aránylag békén szenved.

Van azután általánosító kedély, aki abban a pillanatban,
amidőn az elsőt trüsszenti, mélabusan jelenti ki:

— Hát hiába, ezen nem lehet segíteni. Beteg az egész
város.

Aztán felsorolja mindazokat az ismerőseit, akik tudo-
mása szerint ugyanugy szenvednek, mint ő és nézete szerint
e pillanatban csak kétféle ember van nálunk: **van, aki meg-
kapja és van, aki tagadja.**

A tárgyilagos nem sokat elmélkedik a dolgról. Beéri
azzal, hogy megkapta és ez a nézete a dolgról, hogy az
ilyesminek egy komoly orvossága van: **meg kell várni, amíg
elmulik.**

Ennek a Gálfa jánaké pontosságnak ellentété a annak, aki küzd a do-
log ellen és bizva bizik. Abban a pillanatban, amidőn az a
izé először kezdi csavarni az orrát, beleönt egy pohár vízbe
egy csepp jódot, mert azzal állítólag meglehetősen állítani. Mire
az orra nem veszi tudomásul a jódot és tovább csavarodik.
Erre belenyom az orrába valami kenőcsöt, amit a sógornőm
ajánlott, de az ugylátszik nem elég eredményes, mire bele-
csöpögtet egy újfajta tinturát, orvosilag ajánlva. Este bevesz
két gram aszpirint, amit a mama ajánlott, éjszaka haris-
nyát huz a lábára, amit a papa ajánlott, jó forró teát iszik,
rummal, forralt borral, szegfűszeggel és borssal, amit a
Stanci néni ajánlott, beköti a torkát, ráhuzza dunyhát a fe-
jére, hogy izzadjon és alszik abban a boldog tudatban, hogy
sikerült a dolgot megelőzni, felébred olyan frissen és üdén,
mint egy kis pillemadár, de abban a pillanatban, amidőn
kiteszi a lábát az ágyból, tüsszent akkorát, hogy azt hiszi,
hogy azonnal szétreped a feje és . . . vége. Megkapta.

Van aztán a kis mimőzalelkű, aki abban a másodperc-
ben, amidőn a feje gyanusan kovályogni kezd, úgy érzi,
hogy az egész emberi társadalmat pedig kizárólag az ő sze-
kirozására találták ki. Bevonul a szobájába, előveszi a hő-
mérőt, megméri magát és amidőn látja, hogy hőmérséklete
semmi módon sem akar a harminchat hat tized fölé emel-
kedni, mélyen meg van sértve. Ha a család egyedül hagyja
a szobájában, akkor azon kesereg, hogy egyedül hagyják
elsenyedni, viszont, ha valaki bemegy hozzá és résztvevően

megkérdi, hogy hogy vagy fiacskám, még dühösebb, mert mit kérdik tőle, hogy hogy van, amikor ugyanis látják, hogy rosszul?

Ennek ellenkezője gyanánt megemlithetjük a hősiesség természetűt, aki abszolút nem törődik a dologgal. Megkapta, hát megkapta, oda se neki. Tüszköl, hát tüszköl. Fúj, hát fúj, annyi baj legyen. Harminckilenc fokos lázzal ide-oda csapong embertársai között és olyan hánya-veti jókedvvel fertőzi őket sorra, hogy öröm nézni az ilyen kedves, jókedélyű hősiesség embert, na az ilyet az Uristen is jókedvében teremtette.

Van aztán profilaktikus kedély, akinek még a világon semmi baja sincs, de azon az elvi alapon állván, hogy óvatosság sosem árt, befogott orral jár az uccán, nem megy el nyilvános szórakozó helyekre, öblöget, pasztillát szed, nem fog kezet senkivel, legközelebbi hozzátartozóit se csókolja meg, ettől függetlenül megkapja és egy hajszállal se fogyaszt kevesebb zsebkendőt, mint egy olyan valaki, aki kevésbé profilaktikus.

Rendkívül érdekes vállfaj az ugynevezett immunis természet, akire a dolog állítólag nem ragad és ő falusi, edzett gyerek lévén, nem emlékszik, hogy csak valaha, egyetlenegyszer is megkapta volna. Ennélfogva nyugodtan összeölelget mindenkit, kezel, csókolódzik, sűrög, forog és amidőn megkapta, kissé elcsodálkozik, majd kifekszi a dolgot, felkel két hét múlva elfelejti az egészet és legközelebb ismét úgy érzi, hogy mindenki megkaphatja, csak ő nem, mert ő edzett falusi gyerek, nézze meg az ember.

Azután itt volnék végül én, aki mindezeket megfigyeltem és leírtam és aki ilyenkor, hogy magamról is beszámoljak...

Nini, milyen is vagyok én ilyenkor?

Azt hiszem semmilyen se vagyok, csak egészen egyszerűen náthás vagyok...

Ajjé, most véletlenül leírtam ezt a szót, ejnye, ejnye...

— Az Aradmegyei Takarékpénztár t. részvényeseit az 1939. évi február hó 18-án d. u. 5 órakor az intézet helyiségében (Bulevardul Regina Maria 22—24) megtartandó LXVIII. évi rendes közgyűlésre ezennel tisztelettel meghívják. Tárgysorozat: 1. Az évi jelentés, az 1938. évi mérleg és a felügyelő-bizottság jelentésének előterjesztése, a mérleg megállapítása, határozat a tiszta nyereség felosztása, valamint a felmentvények megadása felett. 2. A részvényesek netán indítványai. A t. részvényeseket, kik a közgyűlésen résztvenni óhajtanak, felkérjük, hogy részvényeiket folyó évi február 17-én déli 12 óráig az intézet főpénztáránál Aradon nyugta ellenében letétbe helyezni sziveskedjenek. Az igazgatóság.

A szakítás művészete

(Kolozsvár.) A „szakítás“ éppen olyan ősrégi témája a színpadnak és a filmnek, mint akár a szerelmi turbékolás, a leánykérés vagy a házasság. Vajjon megfigyeltük-e a filmekben, hogy

hogyan szokott lejátszódni a szakítás tragikus vagy komikus színjátéka?

Vajjon megfigyeltük-e az életben, hogy a szakításnak mennyire megvan a maga külön ravaszdi lélektana? Megvan a maga stratégiai tudománya (főleg a szakítást kezdeményező fél szempontjából), a maga idegkörtani lefolyása (főleg a szenvedő fél szempontjából) és a maga külön művészete vagy esztétikája (mind a két fél szempontjából egyaránt). És megvannak a maga kijegecesedett, unosuntalan visszatérő, tipikus válfajai.

A „BECSÜLETES“ SZAKÍTÁS. Ez — úgy mondják — a nyílt, egyeneslelkű férfiak és nők sajátja. Egy kissé brutális dolog ugyan egyszerre megmondani, hogy „nézze asszonyom, részemről az úgy be van fejezve“, vagy nézze barátom, le is ut, fel is ut“ — de állítólag még mindig becsületesebb, mint áztatni valakit. Lehet persze ezt ezüstpapírba is csomagolni: hogy ugye mennyire sajnálja az ember, hogy kénytelen fájdalmat okozni stb. Lehet aztán az egészet egy keserű vagy udvariashangu levélben elintézni. És lehet szó nélkül elutazni, legfeljebb a szalaggal átkötött szerelmesleveleket és préselt virágokat leadni a házmesternél.

A „GYÖNGÉD“ SZAKÍTÁS. Ez talán kevésbé egyenes dolog, de viszont érző kedélyre vall. Hosszabb lejáratu és sok türelmet kívánó metódus. Elengedhetetlen kelléke, hogy az ember folyton jelét adja, hogy azért még most is mennyire szereti a másikat és hogy megköszönje mindazt a sok szépet, amif kapott és megígérje, hogy a multra mindig szeretettel fog visszagondolni.

A „SZENVEDÉLYES“ SZAKÍTÁS. Ilyenkor az ember jogos keserűségében szakít. Esetleg megismétli. Esetleg naponta többször is szakít, hónapokon keresztül. Jellemzők a heves kifakadások. Eléggé elterjedt válfaj.

A „LOVAGIAS“ SZAKÍTÁS. Leginkább férfiak kultiválják. Megadni a nőnek azt a tisztességet, hadd higgye, hogy ő az, aki szakított. Nemcsak uri dolog, de egyszersmind szörnyen kényelmes is.

A „BARÁTSÁGOS“ SZAKÍTÁS. Mottója: „Üljünk le és most beszéljünk szép nyugodtan. Hiszen mind a ketten egyet akarunk. És azért mindig jóbarátságban fogunk ma-

radni.“ Nagyon szép dolog, de nagy hibája, hogy rendszerint csak akkor sikerül, ha már mind a két fél másutt van „angazsálva“.

AZ „ÉRZELMES“ SZAKITAS. Ennél a metódusnál fontos, hogy az ember rendkívül el legyen érzékenyülve, sőt le legyen törve, kétségbe legyen esve és szörnyű lelkiismeretfurdalásai legyenek. Hivatkozni lehet a mostoha sorsra és a kényszerítő körülményekre. Nőknél nem árt, ha zokogva vádolják önmagukat. Végül is a másik fél kezdi vigasztalni az embert.

A „ROMANTIKUS“ SZAKITAS. Ilyenkor az ember minden előkészület nélkül ezt mondja: „El kell válnunk, kis szivem. Nem mondhatom meg az okot. Imádlak és bele fogok pusztulni ebbe. Ne kérdezz, ne faggass, nem szólhatok. Nálamnál erősebb hatalmak üzik velünk szeszélyes játékkukat.“ A másik fél azután törheti a fejét a titokzatos rejtély megoldásán. De így is lehet: „Menj tőlem! El kell válnunk örökre, mert tulságosan szeretlek téged.“ Vagy: „Én csak átkot hozok rád. Csendesesen eltűnök most az életedből.“

A „KIHÁZASITAS“. Ez rendkívül jólelkű és ravasz dolog. Szerezni valakit a boldogtalan félnek magunk helyett. Ha aztán összeboronáltuk őket, akkor már nincs okunk sajnálkozni és az illető könnyebben lemond rólunk.

AKI „HOZZÁSZERET“. Van olyan is, aki sohse hagy el senkit, nincs hozzá szive. Csak éppen egy új szerelemmel gazdagítja a tárházát. Vagyis „hózzászere“t“. A régiekkel aztán majd csak történik valami.

Van persze még több is. Embere és esetje válogatja. De ezek a leggyakoribbak. Kérdés persze, mi az, ami a szakítást kiváltotta? És kérdés, hogyan viselkedik a szenvedő fél. Gyűlölettel reagál-e, vagy megértéssel. Szenvedélyes haraggal, hideg megvetéssel vagy stilusos visszavonulással.

A hirtelen támadt betegség igen hatásos védekezés. Az öngyilkossági kísérlet, sajna, már nem hat. Épp így kilátástalan az együtt töltött szép időket felidézni.

Legtipikusabb taktikai válfajok: Menekülés a betegségbe, hideg közönnyel reagálni, könnyedén fogni fel a kérdést, agyonkinozni a másikat, azonnal eltávozni, másfelé orientálódni. Nagyon hatásos dolog nem szólni semmit, de másnap véletlenül rajtakapni magát az embernek, hogy másvalakivel sétál esténként a korzón. Ha még az a szerencséje is van az embernek, hogy a felfedeztetés alkalmával el is pirul és hebeg, akkor már 8— százalékban nyert ügye van.

Ha netán az életben nem tapasztaltuk volna, a filmek mindenesetre meggyőzően dokumentálják, hogy

valóságos hadviselés egy-egy szakítás, tele csalafintasággal, hadicsellel.

És ez mind abból a sajnálatos emberi tökéletlenségből fakad, hogy az egyiknél rendszerint előbb ér véget a szerelem, mint a másiknál.

Eggy Ghyssa táncestélye elé. Február 23-án, csütörtökön este 9 órakor lép a színház színpadán közönségünk elé ez a kivételes tehetségű komoly művészaszszony, aki hosszú évek szünete után tárja elénk új fővárosi műsorát. Évek óta csak növendékein keresztül csillogtatta azt a tökéletes stílusa modern táncművészetet, melynek legkiválóbb reprezentánsa maga **Éggy Ghyssa**. Régi programja, melyre még jól emlékszünk és amely a bécsi **Konzerthaus** és pesti **Vigadó** nagytermeiben frenetikus és osztatlan sikert aratott, Romániában is ki lett aknázva. A mostani műsor eredménye annak a szakadatlan párisi, berlini drezdai, hellerani és bécsi studiumnak, melyet **Éggy Ghyssa** elmélyedő törelem és ambícióval követett. Ezúttal az abszolút táncot mutatja be, azt, mely nincsen a zenének alárendelve. Tehát nem kész zenedarabok utánérzéseit alkotja meg, hanem saját komponálta táncaihoz csináltatja a zenét. **Kleiner Artur** hirneves bécsi karmester — ki azóta Amerikába költözött — állította össze a muzsikális aláfestést. Külön érdekessége a táncestélynek **Nillon** egyik balladáját érzékeltető tánc, melyhez a zenét a neves temesvári zenepedagóga és komponista **Cornea Alma** szerezte mesterien. De tág tér jutott a kipróbált tehetségű **Erdélyi Károlynak** is, aki saját tervezésű kosztümjeinek praktikus keresztülvitelével remekel. Ezek a bécsi kosztümök **Kunz** és **Gutter** tervei alapján a **Bei** szalonban készültek el. Az iparművészeti maszkákat **dr. Eckstein** Béláné végzi kitünő szaktudással. Ami a zongorakiséretet illeti, az sem a sablonos pianista, hanem **Freund Leó** temesvári országos nevű zongoraművész, aki természetesen önálló szóló számokkal is szerepel. **Freund Leó** kíséri végig **Éggy Ghyssát** az egész országban. Arad utáni átlomásuk Kolozsvár, majd Nagyvárad, Brassó és a bukaresti opera színpada következik. Magáról a műsorról nem adunk bővebb ismertetést, maradjon méltó meglepetése az estélynek, — de lesz benne drámai erő, komoly művészi elmélyedés, könnyed báj, finom humor és technikai bravur bőven.

Mint a harang nyelv nélkül

olyan a gyáros, vállalkozó, kereskedő, iparos reklám nélkül. Új vevőket ma már csak szabadtéri reklám által szerezhet, mert bármilyen jó árut tart vagy készít, nem tudja értékesíteni, ha nem propagálja. Az **ORSZÁG-VILÁG „AGGE“ REKLAMOSZTALYA** elősegíti igyekezetét és készséggel bocsátja rendelkezésére tapasztalatait. Tegyen kísérletet!

Bulv. Regele Ferdinand 19. Telefon 15—25.

Egy lapra fizessen elő, de az az egy — jó legyen!

**EGÉSZEN
RÖVIDEN :**

**az
Ország-Világ**

a legjobb,

a legrégebb,

a legmagyarabb,

BCU Cluj / Central University Library Cluj

a legérdekesebb,

a legmegbízhatóbb

romániai magyar-

nyelvű riportlap.

Olvassa és terjessze!